

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Katedra národního hospodářství

Veřejné finance

Veřejný sektor, veřejné statky

6. přednáška

Veřejný správa

- záměrné činnosti a úkoly vykonávané na jednotlivých vládních úrovních k zajišťování veřejných statků
- instituce, které tuto činnost vykonávají
 - státní instituce vykonávají veřejnou správu přímo
 - ostatní instituce pouze odvozeně, např. územní samospráva

Decentralizace x dekoncentrace

Veřejný sektor (1)

- zahrnuje instituce a organizace zabývající se činnostmi, které nejsou předmětem zájmu subjektů soukromého sektoru, nebo redistribucí
- jsou úplně či částečně financovány z veřejných prostředků
- jsou spjaty s fiskálním systémem a rozpočtovou soustavou

Veřejný sektor (2)

- Poslání veřejného sektoru:
 - předcházet důsledkům selhání trhu,
 - řešit důsledky selhání trhu v ekonomickém růstu a sociálním rozvoji.
- Veřejný sektor se zabývá:
 - vymezením argumentů pro rozvoj a uplatnění ekonomické úlohy státu,
 - hlavními oblastmi činnosti veřejného sektoru,
 - analýzou a rozbořem specifík výsledných produktů veřejného sektoru,
 - efektivitou činností institucí ve veřejném sektoru.

Veřejný sektor x veřejné finance

- Úkol veřejného sektoru:
 - zajistit potřebné veřejné statky,
 - vytvářet podmínky pro fungování soukromého sektoru.
- Úkol veřejných financí:
 - zabezpečení potřebných finančních prostředků a zajištění efektivity jejich použití,
 - profinancování různých transferů,
 - stimulace ekonomických subjektů k určitému chování.

Specifika veřejného sektoru (1)

- způsob financování veřejných institucí (veřejnými prostředky)
- charakter vlastnictví těchto institucí
- způsob rozhodování a specifikum managementu těchto organizací
- specifický způsob poskytování produktů tohoto sektoru spotřebitelům
- zaměření jeho činnosti a aktivit na realizaci cílů a produkcí, které nejsou předmětem zájmu soukromého sektoru
- způsob kontroly činnosti veřejného sektoru

Specifika veřejného sektoru (2)

- nelze vždy použít velikost zisku jako kritérium úspěšnosti
- objektivní potřeby a výsledky veřejného sektoru se obtížně definují
- efektivnost vložených prostředků se projevuje se značným časovým zpožděním, často je obtížně měřitelná a vyjádřitelná
- projevuje se přirozená tendence k neefektivnosti (narůstání úřednického aparátu)
- snaha výkonných orgánů a administrativních pracovníků maximalizovat svůj užitek
- „neprofesionalita“ rozhodování o alokaci zdrojů

Velikost a struktura veřejného sektoru

- Velikost a strukturu veřejného sektoru ovlivňují:
 - faktory ekonomické
 - bariéry výkonnosti
 - bariéry spotřeby
 - bariéry výběru daní
 - faktory historické a geopolitické
 - státní paternalismus x liberalismus
 - přírodní podmínky
 - faktory demografické
 - růst populace
 - změny ve věkové a sociální struktuře
 - změny preferencí
 - faktory kulturně náboženské
 - faktory politické
 - kvantita a kvalita veřejných statků
- Podíl veřejných výdajů na veřejný sektor k HDP.
(v ČR 46 %)

Efektivnost veřejného sektoru

- Efektivnost
 - z dostupných zdrojů je získán maximální množství statků a maximální užitek
 - ekonomika se nachází na hranici užitkových možností
- Paretovské pojetí efektivnosti

Dělení statků

- ***dle charakteru statků***
 - volné statky
 - ekonomické statky
- ***z institucionálního hlediska***
 - čistě tržní statky
 - čistě netržní statky
 - polotržní statky
- ***podle způsobu rozhodování a financování***
 - soukromé statky
 - veřejné statky
- ***z ekonomického hlediska***
 - čisté soukromé statky
 - čistě kolektivní statky
 - smíšené kolektivní statky
 - fakultativní
 - přikázaná státem tzv. upřednostněné veřejné statky

Veřejné statky

- Nejčastější chyby v definování:
 - Veřejné = veřejná produkce a veřejné financování produkce
 - Jsou poskytovány zdarma
 - Veřejný sektor je při produkci veřejných statků vždy neefektivní
- Veřejné statky jsou spojeny s:
 - nerivalitou spotřebitelů
 - nedostupností preferencí
 - výskytem „černého pasažéra“

Čistě kolektivní statky

Specifika čistě kolektivních statků:

- Spotřeba i kvalita jsou nedělitelné

nedělitelnost

nelze určit podíl jednotlivce na spotřebě statku, nelze vyloučit jednotlivce ze spotřeby, snížení kvality při nadspotřebě.

Komplikace nedělitelných statků

- Selhání efektivní alokace statků
- Vytlačení soukromého sektoru
- Stanovení objemu a struktury statků
- Rozdělení produkčních nákladů

Smíšené kolektivní statky

- spotřeba je dělitelná mezi jednotlivce
 - lze vyloučit jednotlivce ze spotřeby
 - „černý pasažér“ – transakční náklady
- kvalita je však nedělitelná
- Spotřeba smíšených kolektivních statků:
 - fakultativní
 - přikázaná státem (tzv. upřednostněné veřejné statky)

Přetížení smíšených statků

- přidělový systém
- modifikovaná cena (uživatelský poplatek)
 - uživatelský poplatek $<$ náklady
 - uživatelský poplatek $=$ náklady
 - uživatelský poplatek $>$ náklady

Způsoby zabezpečování veřejných statků

- ve veřejném sektoru
- veřejnou zakázkou u soukromého sektoru
- společná participace veřejného a soukromého sektoru

Kritéria pro rozhodování o způsobu zabezpečení veř. statků

- Objem vynakládaných finančních prostředků z veřejných rozpočtů
- Užitek obyvatel

Děkuji za Vaši pozornost. 😊